

Bárdos Jenő (1964–1967)

Hogy jutott be a Kollégiumba?

A hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnáziumba jártam orosz-latin tagozatra, kitűnő tanuló voltam. Több nagy hatású tudós tanárunk volt, az iskola messze a politika felett állt. Megsüvegették a tanárokat, köztük a Sipka házaspárt, Körtvélyessy Lászlót vagy Hajnal Imrét, a matematikatanárunkat, a háború előtti szegedi Eötvös Kollégium tagját. Ez a tudós tanár-típus mintha azóta kiveszett volna. Publikációik jelentek meg, kutattak, művelődtek. Csak az ilyen színes egyéniségek tudják megfogni a diákokat. Egyébként az osztályunk azóta is találkozik, öt MTA-doktorunk van és nemrég jelent meg egy kötetünk: „Publikál a 4A” címmel. 1963-ban kezdtem az egyetemet, elsőévesként albrétben laktam a Liliom utcában, nem messze a Kollégiumtól, de akkor még nem jártam be. Édesapám postafőfelügyelő, édesanyám adminisztrátor volt, „egyéb származású”-nak minősültem, nem támogattott a rendszer. Az első év után azonban népköztársasági ösztöndíjat kaptam, amelyre 4,75 feletti átlaggal lehetett pályázni. Valószínűleg Földvári Laci (Föci) vagy Pordány Laci (Indián) szólhatott az érdekében, akik akkor már bent laktak. Felvételi elbeszélgetésre nem emlékszem, csak már mint tag találkoztam először igazgatónkkal, Grasselly Gyulával. Volt egy-két bejáró tag is, például a legendás Fényi Szaniszló, Rigó Béla, Kelemen (Jimmy) János. Lányok is be-bejártak: felhoztunk a Gödörből egy láda sört, ők meg sütöttek hozzá krumplit.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Én még a „Báróba” költöztem be. Így hívtuk, hiszen más kollégiumokkal el-lentétben, egy magánháiban voltunk elhelyezve. Itt nyolcágyas szobák voltak. Ez csak úgy egy évig tarthatott, 1965-ben átköltöztünk az Irinyi-épület legfelső szintjére, a tetőtérbe. Erre már jobban emlékszem. Szobatársaim Földvári Laci, Ocsák Miki és Pordány Laci voltak. A folyosó elején volt a könyvtár, ahol a bal oldalon ki lehetett járni a tetőre napozni, azután a mi szobánk. A folyosó végén egy konyha, a mellette lévő szobákban diákházaspárok és egyetemi oktatók laktak, akik nem voltak Eötvös-kollégisták, de hozzátartoztak a társasághoz. Így Németh Jóska vagy Veress Miklós, a költő, mindketten nejükkel. Mi pedig bejártunk a Tiszatájba, kíváncsiak voltunk a friss irodalmi és művészeti történésekre.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Mindenki jól tanult és diákkörözött. Ezt nem kellett ösztönözni, eleve így vet-ték fel a tagokat, és kikerültek volna, ha ez nem maradt volna így a bekerülés után is. Az azonos szakosok segítették egymást, együtt tanultak. Emlékszem, hogy Földvári Lacival abban versenyeztünk, hogy az Ady-kötetekben van-e olyan vers, amelyet nem ismerünk fel egy kis passzus alapján. Elvárás volt, hogy a tagoknak időt kellett szentelni a Kollégiumra is: így volt fair, hiszen több olyan dolog állt rendelkezésünkre, ami máshol nem volt hozzáférhető. A Kollégium –

túl azon, hogy egy helyre gyűjtötte a jófejű és szorgalmas hallgatókat – további hozzájárulással segítette a tagok fejlődését. Elsősorban azzal, hogy szabad légkört teremtett, ahol a politika nem érezte hatását. Másrészt ott volt a könyvtár, amelyben sok olyan könyv is megvolt, ami máshol nem. A városi könyvtár selejtezésekor óriási tömegben hoztuk el könyveket. Igazi Kánaán volt számunkra. Arról nem is beszélve, hogy a kollégiumi könyvtár éjjel-nappal nyitva volt. Ezen túlmenően Pordány Laci tanított angolt, és voltak előadások, beszélgetések professzorokkal is.

Milyen kapcsolatuk volt az igazgatóval?

Grasselly Gyula bejött és beszélgetett velünk, nagyon közvetlen volt. Ez rengeteget jelentett számunkra, a professzorok akkoriban megközelíthetetlenek voltak. Nagyon megbízott bennünk, amit igyekeztünk megszolgálni. A természettudományisoknak szakmailag is segített.

Ismertek korábbi, kollégiumi hagyományokat?

Nemigen. Klebelsberg tiltott téma volt, 1956 szintén. Legfeljebb a közvetlen elődeink jelentek meg a kollégiumi történetekben. Hagyományápolásról nem lehetett szó. Grasselly Gyula, gyanítom, mesélhetett a háború előtti időkről.

Hogyan működött a közösség, milyen volt a különféle szakosok együttélése?

Rendkívül sokszínű volt a tagság, markáns egyéniségek alkották az Eötvös közösségét. Mindenki másban tűnt ki, és azt következetesen képviselte. Sokat tanultunk egymástól. Sok késő tinédzser-kori „roham” múlt el úgy, hogy meghallgattuk a másik véleményét. Szeged diákváros volt akkoriban, mindenhol jelen voltunk: az egyetemen, a sportéletben, a kultúrában. Kifejezetten jól jött a különféle szakosok együttélése, más kollégiumokban csak azonos szakosok laktak. Sokat voltam a Kollégiumon kívül a hegedű tanszak és a néptánc miatt. Sokszor este estem csak be, akkor még elrohantunk egy zóna hallére a Hágiba. A benti mulatságokban azonban benne voltam. Pordány Lacival vittük a főszerepet, angol számokat énekeltünk, paródiákat adtunk elő. Én pengettem Indián (bácsi) gitárját, amit meg is kaptam a búcsúzásom alkalmából. Mindenki belevéste a nevét, azóta is megvan.

Milyen életszínvonalat tudtak megengedni maguknak az akkori anyagi körülmények között?

Viszonylag jót, a népköztársasági ösztöndíjasok (ez havonta úgy 900 forintot jelentett) császárok voltak, tovább jutottak, mint a Somogyi Tejivó. Én nem jártam iszogatni, de a többieknek voltak törzshelyeik. A kollégiumi díjra nem emlékszem. A menza került még valamennyibe. Nekem fő szempontom az volt, hogy ne kerüljek a szüleimnek semmibe, mielőbb a saját lábamra álljak. Egyébként sokat voltam otthon Hódmezővásárhelyen, leginkább vizsgaidőszakokban.

Mennyiben érezte a rendszer a hatását a Kollégiumban?

Jellemzően nem. Az egyetemen volt ez erősebb, negyed-ötödévben agitáltak, hogy be kell lépni a pártba. A Kollégiumban sokat gondolkoztunk ezen, de tovább nem léptünk, pártszervezet ott nem volt. Volt talán olyan vélemény is, hogy ha nem tetszik a rendszer, akkor tessék beszállni és jobban csinálni. Kollégiumi presszióra nem emlékszem: ha szakmailag teljesített az ember, akkor túl sok akadályt már nem gördítettek az útjába. Az igaz, hogy a Szoltsenyicinről írt szakdolgozatomat nem lehetett megvédeni, mert időközben az író kegyvesztetté vált.

Hogy alakult egyéni életpályája?

Három szakom volt. A magyar mélyről jövő indíttatás volt, az orosz „trend”, az angol viszont a jövő. 1968-ban Budapestre kerültem, és egy középiskolában tanítottam mind a három szakomat. Az angolt szinte titokban, délutáni szakkör formájában. 1972-től 1978-ig az ELTE TTK lektorátusán tanítottam orosz és angolt, szaknyelvet is. 1979-től egy évet töltöttem Canterburyben, ahol megszerztem a mesterfokot is. 1987-ig az ELTE ITK-ban (Rigó utca) tanítottam, annak Angol Tanszékén, ahol igazgatóhelyettes is választottak. Közben kisdoktorit és kandidatúrát csináltam. Majd három évet töltöttem Fulbright vendégtanári ösztöndíjjal az Egyesült Államokban, New Jersey állami egyetemén, a Rutgersen. Beindítottam az azóta is egyetlen magyar graduális szakot. Még kint voltam, amikor meghívtak a Veszprémi Egyetemre, hogy alapítsam meg a bölcsész- és tanárképzést. Nyolc évig voltam dékán, ezalatt tizenegy tanszéket és tizenhét szakot indítottunk el, 1989-ben pedig doktori programot. Intézetvezető és egyetemi tanár lettem, majd az MTA doktora. Számos európai országban, Dél-Afrikában és Ausztráliában jártam tanulmányúton, de a legtöbb időt az Egyesült Államokban töltöttem. Kitüntetésként Apáczai Csere János díjat és Brassai Sámuel díjat kaptam, Széchenyi Professzori Ösztöndíjat, nemrég pedig a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjét.

Mit nyújtott Önnek a Kollégium?

Nagy felhajtóerőt jelentett, hogy mindenki kitűnt valamivel. Műveltséget, kitekintést, nemzetköziséget adott. Önbizalmat, szorgalmat, hogy az ember újabbnál újabb feladatokat keressen. Rangot jelentett, hogy valaki Eötvös-kollégista volt, és ennek meg kellett felelni a falakon kívül is. Itt szoktunk hozzá a pontossághoz. Ezt segítette, hogy körbe voltunk véve természettudományisokkal, akik a tények világában éltek. Ez később hasznos volt, hiszen egy alapvetően természettudományi irányultságú egyetemen vállaltam szerepet a vegyes szakok elindításában.

A Kollégiumban nekem személy szerint sokat jelentett, hogy Indián már akkor nagyon jól beszélt az angolt, a tanárainkhoz képest is. Akkoriban még nem állt rendelkezésünkre magnó, nem találkoztunk az élő nyelvvel, a fonetikai átírások segítségével közelítettünk a valóságos nyelvhez.

Büszke vagyok rá, hogy Szegeden Eötvös-kollégista lehettem.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyllés János*